

เวลา 3 คาบ

แนวความคิดหลัก

การรู้จักตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ข้อผิดพลาดในชีวิต ความสำเร็จที่เราภูมิใจ จุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง ตลอดจนลักษณะเด่นของตนเอง จะช่วยให้รู้จักและเข้าใจตนเองได้ดีขึ้น รวมทั้งสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาประกอบการตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับตน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสำรวจตนเองด้วยแบบสำรวจจุดเด่นของตนเอง
2. นักเรียนสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับตนเองไปใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้

สาระการเรียนรู้

การรู้จักตนเองเป็นการสำรวจดูตนเองว่า ตนเองมีความสามารถทางด้านใดเป็นพิเศษ หรือมีจุดบกพร่องทางด้านใด ตัวอย่างเช่น บางคนอาจมีความสามารถทางการเรียนด้านภาษามาก แต่มีข้อบกพร่องทางการเรียนด้านคณิตศาสตร์ หรือบางคนอาจมีความสามารถทางด้านดนตรีเป็นพิเศษ แต่มีข้อบกพร่องทางด้านกีฬา เป็นต้น

การรู้จักตนเองมีความสำคัญ และมีประโยชน์ต่อตนเองเป็นอย่างมากในการที่จะทำให้ผู้นั้นทราบศักยภาพที่ตนมีอยู่ และจะได้เพิ่มพูนศักยภาพนั้นให้ดียิ่งขึ้นต่อไป อีกทั้งเป็นแนวทางในการประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อได้ ตัวอย่างเช่น เด็กชายเก่งมีความสามารถทางด้านศิลปะ วาดรูปเก่ง ออกแบบสิ่งต่าง ๆ ได้ดีมาก ดังนั้นเด็กชายเก่งควรจะเลือกศึกษาต่อทางด้าน ศิลปะ เป็นต้น

สำหรับวิธีการรู้จักตนเองมีได้หลาย ๆ วิธี เช่น

1. ตัวเองสำรวจความสามารถของตนเองโดยคิดทบทวน
2. ดูจากความสำเร็จ ความล้มเหลว ข้อผิดพลาดของตนเองในอดีตที่ผ่านมา
3. จากแบบสำรวจหรือแบบวัดความสนใจต่าง ๆ

4. จากผู้อื่นที่บอกให้เราทราบ เช่น จากคำชมของผู้อื่นในผลงานของเราที่เด่นชัด เป็นต้น

สำหรับในที่นี่จะยกตัวอย่างการรู้จักตนเองโดยใช้แบบสำรวจจุดเด่นของตนเอง และการรู้จักตนเองผ่านคำถามต่าง ๆ

กระบวนการจัดการเรียนรู้

คาบที่ 1

1. ครูยกตัวอย่างบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ เช่น ท่านสุนทรภู่ ปีย์พงษ์ ฝิวอ่อน เขาทราย กาแล็กซี่ คุณอานันท์ ปันยารชุน ชงไชย แมคอินไตย์ เป็นต้น
2. ครูและนักเรียนอภิปรายถึงความสามารถพิเศษของบุคคลเหล่านั้น ครูอธิบายเกี่ยวกับวิธีการรู้จักตนเองซึ่งมีหลาย ๆ อย่าง และครูยกตัวอย่างเกี่ยวกับแบบสำรวจจุดเด่นของตนเอง
3. ครูอธิบายวิธีการสำรวจตนเองโดยใช้แบบสำรวจจุดเด่นของตนเอง ซึ่งเป็นแบบสำรวจลักษณะต่าง ๆ โดยแต่ละคนอาจมีหรือไม่มีลักษณะนั้นก็ได้ วิธีการสำรวจ ให้นักเรียนอ่านลักษณะในแบบสำรวจซ้ำ ๆ พิจารณาให้ละเอียดรอบคอบ ถ้านักเรียนมีลักษณะนั้นก็ลอกข้อความของลักษณะนั้นลงในเอกสารประกอบการเรียน ครูยกตัวอย่างลักษณะในแบบสำรวจจุดเด่นของตนเอง เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในการทำแบบสำรวจจุดเด่นของตนเอง
4. ครูให้นักเรียนทำแบบสำรวจจุดเด่นของตนเอง โดยครูแจก “แบบสำรวจจุดเด่น ของตนเอง” (ในภาคผนวก) ให้นักเรียนคนละแผ่น ให้นักเรียนตอบแบบสำรวจในเอกสารประกอบการเรียน “การเข้าใจและการยอมรับตนเอง : การรู้จักตนเอง” การสำรวจจุดเด่นของตนเอง (1)

คาบที่ 2

1. ครูอธิบายทบทวนเกี่ยวกับวิธีการในการรู้จักตนเองในช่วงที่ผ่านมา
2. ครูอธิบายวิธีการรู้จักตนเองอีกวิธีหนึ่ง คือการตอบคำถามต่าง ๆ ซึ่งจะเรียกกิจกรรมนี้ว่า “โล่ของฉัน” กิจกรรมนี้จะมีคำถาม 6 ข้อ โดยครูเขียนคำถามบนกระดาน ให้นักเรียนตอบคำถามลงในเอกสารประกอบการเรียน “การเข้าใจและการยอมรับตนเอง : การรู้จักตนเอง” คุณรู้จักตนเองขนาดไหน ในช่องต่าง ๆ ของโล่ให้ตรงกับข้อความ
3. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรม “โล่ของฉัน” คำถามที่ถามคือ
 - 3.1 ให้เขียนคติพจน์/สุภาษิต/คำพังเพยที่นักเรียนยึดถือประจำใจ (มากกว่า 1 ข้อความได้) เช่น ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน น้ำขึ้นให้รีบตัก ความประมาทเป็นหนทางแห่งความหายนะ เป็นต้น
 - 3.2 ให้เขียนรูป/สัญลักษณ์แทนความสำเร็จที่นักเรียนภาคภูมิใจมากที่สุดที่นักเรียนเคยได้รับมาในอดีต เช่น โล่ เหรียญรางวัล ประกาศนียบัตร คำชมเชย เป็นต้น อาจวาดรูป ประกอบตัวอักษรก็ได้
 - 3.3 ให้เขียนรูปการกระทำของผู้อื่นที่ทำให้เรามีความสุข เช่น ความรัก รอยยิ้ม การให้ของการร้องเพลงให้ฟัง การให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น
 - 3.4 เขียนรูปหรือเขียนคำบรรยายที่แสดงถึงความล้มเหลว ผิดหวัง ที่นักเรียนเคยประสบมา เช่น สอบตก ไม่ได้ไปแข่งกีฬา เป็นต้น
 - 3.5 เขียนรูปหรือเขียนคำบรรยายที่แสดงจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของตนเอง เช่น การได้เป็นแพทย์ วิศวกร สถาปนิก เป็นต้น
 - 3.6 เขียนรูปหรือเขียนคำบรรยายเกี่ยวกับอุปสรรคที่นักเรียนกำลังประสบอยู่ขณะนี้ เช่น มีการผัดวันประกันพรุ่ง เกียจคร้าน เป็นต้น
4. จากนั้นครูนำแบบสำรวจจุดเด่นของตนเองมาให้นักเรียนสำรวจตนเองอีกครั้งหนึ่ง โดยเขียนลักษณะที่ต้องการลงในเอกสารประกอบการเรียน “การเข้าใจและการยอมรับตนเอง : การรู้จักตนเอง” การสำรวจจุดเด่นของตนเอง (2)

คาบที่ 3

1. ครูทบทวนการรู้จักตนเองจากชั่วโมงที่ผ่านมา
2. ครูอธิบายการสำรวจตนเองอีกแบบหนึ่ง โดยการคิดทบทวนเรื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และวางแผนไปในอนาคต ซึ่งจะทำผ่านกิจกรรม “แผนที่ชีวิต”

3. ครูอธิบายกิจกรรม “แผนที่ชีวิต” เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนวาดรูปตั้งแต่เด็กนักเรียนเกิด (จากการบอกเล่าของคุณพ่อ คุณแม่ ว่าเกิดที่ใด) เช่น โรงพยาบาล ก็วาดรูปตึกและเขียนชื่อโรงพยาบาลด้วย จนเข้าโรงเรียนจากอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนใดบ้าง มีอุปสรรค ความสำเร็จ ความล้มเหลวที่ผ่านมามาอย่างไร โดยวาดด้วยรูปหรือสัญลักษณ์ประกอบ และ จากมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้นักเรียนวางแผนในอนาคตว่าจะไปเรียนอะไร ทำงานอย่างไร มีครอบครัว มีลูกกี่คน เรื่อย ๆ จนถึงการตาย ลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ เชื่อมโยงด้วยการใช้ ลูกศร () ครูสอบถามความเข้าใจของนักเรียนจนเข้าใจดี จึงให้เริ่มทำกิจกรรม “แผนที่ชีวิต” ประมาณ 15 นาที →

4. ครูให้นักเรียนสำรวจตนเองด้วยแบบสำรวจจุดเด่นของตนเองครั้งที่ 3 โดยให้นักเรียนเขียนคำตอบลงในเอกสารประกอบการเรียน “การเข้าใจและการยอมรับตนเอง : การ รู้จักตนเอง”

การสำรวจจุดเด่นของตนเอง (3)

5. หลังจากนั้นให้นักเรียนนำผลการสำรวจจุดเด่นของตนเองทั้ง 3 ครั้งมาเปรียบเทียบกัน ถ้าลักษณะใดเหมือนกันทั้งสามครั้ง ลักษณะนั้นถือว่าเป็นลักษณะที่มีอยู่ในตัวนักเรียน ให้นักเรียนเขียนสรุปในเอกสารประกอบการเรียนหัวข้อ จุดเด่นของฉัน

6. ครูอธิบายสรุปว่ากิจกรรมที่เราทำทั้งหมด เช่น แผนที่ชีวิต โฉลกของฉัน และการสำรวจจุดเด่นของตนเอง เป็นเพียงตัวอย่างกิจกรรมที่ทำให้เรารู้จักตนเองเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมต่าง ๆ อีกมากมาย การที่เรา รู้จักตนเองเป็นอย่างดีจะใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ และประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับตัวเองได้ถูกต้องและแม่นยำ ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จ ในอนาคต

กระบวนการวัดและประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ การร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น ความตั้งใจในการทำงานของนักเรียน
2. ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และเรียบร้อยของเอกสารประกอบการเรียน

แหล่งการเรียนรู้

1. แบบสำรวจ “จุดเด่นของตนเอง” โดยทำสำเนาให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน
2. เอกสารประกอบการเรียน “การเข้าใจและการยอมรับตนเอง : การรู้จักตนเอง”

บรรณานุกรม

ชูชัย สมितिไกร. 2531. **คู่มือกิจกรรมให้คำปรึกษากลุ่ม** (เอกสารเย็บเล่ม). เชียงใหม่ :

มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

แบบสำรวจจุดเด่นของตนเอง

คำชี้แจง

ให้นักเรียนพิจารณาว่าข้อความใดบ้างในแบบสำรวจ เป็นลักษณะที่มีอยู่ในตัวของนักเรียนโดยให้เขียนลักษณะดังกล่าวลงในกระดาษคำตอบ

แบบสำรวจนี้ต้องทำ 3 ครั้ง ถ้าลักษณะใดตรงกันทั้ง 3 ครั้งก็เป็นจุดเด่นของนักเรียน

1. สนใจใฝ่หาความรู้	22. มีอารมณ์มั่นคง
2. ก้าวร้าว	23. มีสุขภาพดี
3. ยอมรับผู้อื่น	24. เป็นตัวของตัวเอง ไม่ฟังผู้อื่น
4. ตื่นตัวอยู่เสมอ	25. มีเมตตา
5. ทะเยอทะยาน	26. มีอารมณ์หัวเราะไว
6. ไม่ยอมเสียเปรียบผู้อื่น	27. ฉลาด มีไหวพริบ
7. มีความกล้า	28. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
8. สนุกสนานร่าเริง	29. มีความสุภาพเรียบร้อย
9. มีความคิดริเริ่ม	30. ชี้แจงใจ
10. ชอบให้ผู้อื่นทำตามตน	31. ชอบแข่งขัน
11. มีความยุติธรรม	32. ถ่อมตน
12. มีอารมณ์ขัน	33. เป็นคนมีเหตุผล
13. ปรับตัวง่าย	34. มองโลกในแง่ดี
14. กล้าพูดเพื่อเรียกร้องสิทธิของตน	35. หุนหันพลันแล่น ใจร้อน
15. ใจกว้าง	36. มีความรับผิดชอบสูง

16. ชอบความตื่นเต้นหรือผจญภัย
17. มีเสน่ห์
18. สุขุมรอบคอบ
19. สงบเสถียร
20. เชื่อถือได้
21. มีความเป็นประชาธิปไตย
37. เอาการเอางาน
38. ช่วยเหลือผู้อื่น
39. เกร่งขี้ม
40. มีความซื่อสัตย์
41. ขยันขันแข็ง
42. ชอบคบหาสมาคมกับผู้อื่น